

LESPROGRAMMA

ONDERBOUW VO

Wat doet een correspondent?

(Deel 1: Tom Vennink)

CORRESEPONDENT TOM VENNINK

Wat doet een correspondent?

(Deel 1: Tom Vennink)

In deze les leren de leerlingen wat een correspondent is en wat een correspondent doet. Ze bekijken een video waarin *Volkscrant*-journalist Tom Vennink vertelt over zijn correspondentschap in Rusland en Oekraïne en ze lezen een reportage van hem over het onderwijs dat ondergronds is gegaan in Oekraïne. Door de video, de reportage, de opdrachten en de vragen ontdekken de leerlingen wat er allemaal komt kijken bij het correspondentschap en wat hierin belangrijk is.

In les 2 staat Amerika-correspondent Maral Noshad Sharifi in de schijnwerpers.

Begrippenlijst

Correspondent

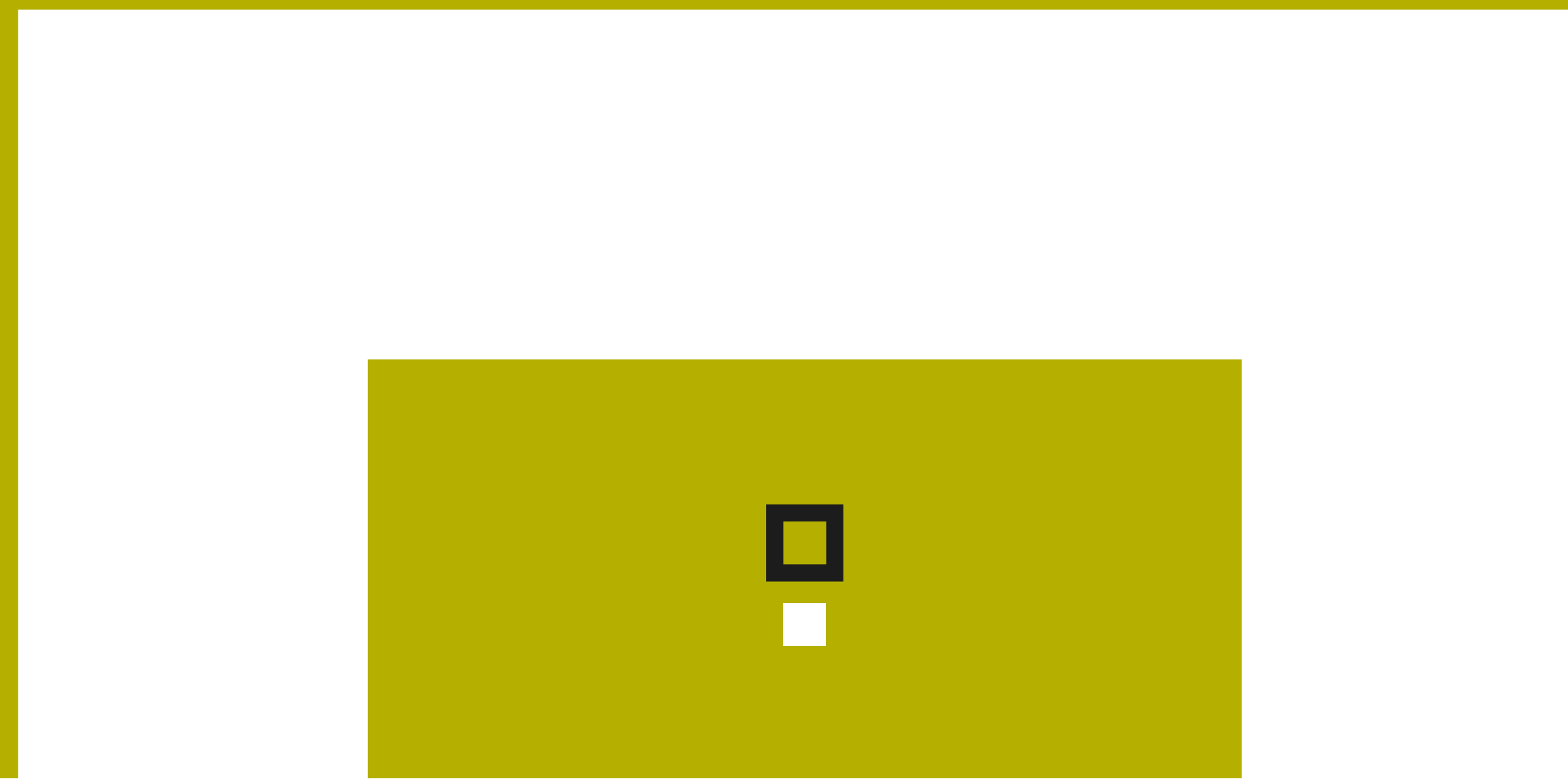
Van oorsprong is een correspondent een briefschrijver. Tegenwoordig wordt er meestal een journalist mee bedoeld die vanuit het buitenland verslag doet voor de krant, radio of televisie. Een correspondent werkt veelal in het buitenland en doet berichtgevingen vanuit dat land of de landen daaromheen.

Reportage

Een reportage is een verslag van een of meerdere gebeurtenissen. De journalist is ter plaatse en vertelt wat er heeft plaatsgevonden. De waarnemingen van de journalist en/of ooggetuigen staan voorop en vaak worden deze zo beeldend mogelijk verteld zodat de lezer of kijker meegetrokken wordt het verhaal in.

Benodigdheden:

- Digibord
- Papier om zelf woordwebben te maken of geprinte bijlage (facultatief)
- Papier om zelf placemats te maken of geprinte bijlage (facultatief)
- Genoemd artikel geprint voor iedere leerling (zie bijlage) of op het digibord

VO onderbouw

Lesduur - 1 lesuur of 3 lesonderdelen van 10 tot 20 minuten

Maatschappijleer,
Maatschappijwetenschappen en Nederlands

Wat doet een correspondent? (les 1)

Wat doet een correspondent?

(Deel 1: Tom Vennink)

'Onze correspondent ter plaatse', 'Een reportage van onze correspondent', '...En dan schakelen we nu live over naar onze correspondent in Rusland.'

Deze zinnen hoor en lees je vaak als je het nieuws een beetje volgt. Maar wat is een correspondent eigenlijk en wat doet deze persoon? Dat leer je in deze les aan de hand van een video met voormalig Rusland-correspondent en nu correspondent in Oekraïne: Tom Vennink. Hij vertelt ons wat zijn werk inhoudt en wat hij daarin belangrijk vindt. Ook lees je een artikel van hem over het onderwijs dat ondergronds is gegaan in Oekraïne. Is dat wat Tom belangrijk vindt als correspondent terug te zien in zijn verslaggeving? En kan een correspondent eigenlijk wel objectief zijn? We gaan op zoek naar de antwoorden in deze les.

Video

Wat doet een correspondent? (Deel 1: Tom Vennink)

Als je het nieuws een beetje volgt, hoor of lees je het regelmatig: ‘van onze correspondent’. En dan volgt een verslag over de verkiezingen in Duitsland, een bijzondere opgraving in Amerika, of je ziet een verwaaide man of vrouw met een microfoon bij een tentenkamp in Turkije staan. Maar wat is een correspondent eigenlijk en wat houdt zijn of haar werk in?

Stel de volgende vragen:

- **Wat is een correspondent?**
- **Wat doet een correspondent?**
- **Wat is belangrijk als correspondent?**

Deze vragen kunnen in verschillende werkvormen beantwoord worden:

Klassikaal

Leg de vragen klassikaal voor en geef willekeurige beurten. Laat meerdere leerlingen antwoord geven op dezelfde vraag en vergelijk de antwoorden. Als de antwoorden verschillen, bespreek dan waar deze verschillen vandaan komen.

Woordweb

Laat de leerlingen in tweetallen of in hun groepje een woordweb maken waarin ze de drie vragen combineren: waar denken ze allemaal aan als ze aan het woord ‘correspondent’ denken? Dat kunnen woorden zijn over de persoon, de werkzaamheden, over het belang van de werkzaamheden en wat allemaal nog meer in hun hoofd oppopt. Koppel na enkele minuten klassikaal terug.

Placemat

Maak groepjes van vier en leg in het midden van elk groepje een

placemat neer (zie bijlage). Iedere leerling krijgt twee minuten de tijd om op zijn of haar kant van de placemat de antwoorden op de drie vragen te schrijven. Daarna gaat het groepje in overleg op zoek naar de drie beste antwoorden (het groepsantwoord) en dat wordt opgeschreven in het midden van de placemat. Geef van ieder groepje één leerling de beurt om het groepsantwoord te geven en te verklaren.

De video

Bekijk nu klassikaal de video met correspondent Tom Vennink. (Bekijk de video door op de afbeelding hieronder te klikken | 4:27 min).

Bespreek klassikaal of in tweetallen (en koppel daarna klassikaal terug) de volgende vragen:

1. Zijn je antwoorden op de vragen aan het begin van de les veranderd na het zien van de video? Of heb je aanvullingen?
2. Wat is volgens Tom belangrijk als correspondent?
3. Hoe zorgde Tom ervoor dat hij het hele land kon coveren? (Dat hij op de hoogte was van al het nieuws in zo'n groot land als Rusland.)
4. Waarom is hij door Rusland het land uitgezet, denk je?

Uit een interview met Tom Vennink in het AD van 5 november 2021 blijkt dat het gissen blijft naar de toedracht van de uitzetting:

Wat hem de afgelopen week overkwam, lijkt op een episode uit de Koude Oorlog. Voor zover hij weet, is hij ook de eerste Nederlandse journalist die sinds die tijd op een dergelijke manier het land is uitgezet. Maandagmorgen, toen hij zich meldde bij het migratiebureau om zijn nieuwe verblijfsvergunning op te halen, kreeg hij tot zijn grote verbazing te horen dat hij binnen drie dagen het land moest verlaten. „De baliemedewerkster van dienst deelde mij dat mee. Ik was de enige bezoeker. Normaal is het er een en al chaos, nu heerste er complete stilte. Ik heb uiteraard naar de redenen gevraagd, maar verder dan ‘administratieve overtredingen’ uit het verleden kwam ze niet.”

Speculeren over de echte redenen van zijn uitzetting wil hij liever niet. Dat de verslechterde verhoudingen tussen Rusland en Nederland te maken hebben, sluit hij niet uit, maar zeker weten doet hij het niet. „Het enige dat ik weet is dat mijn uitzetting heel intimiderend werkt voor de zes Nederlandse collega's die daar nog zitten. Ik weet ook heel goed dat het niet gaat om mij, maar om iets anders. Je wordt gebruikt als pion in een spel dat er kennelijk moet worden gespeeld. Waar het echt om gaat, zullen we – zoals heel veel in Rusland – helaas nooit weten.”

Artikel

Onderwijs in Oekraïne

Na zes jaar correspondentschap in Rusland werd Tom Vennink het land uitgezet. Naar de redenen blijft het gissen. Nu doet hij onder andere verslag vanuit Oekraïne. Hij schreef er een artikel over het onderwijs dat ondergronds is gegaan.

Schat als leerkracht zelf in of je het artikel het best kunt voorlezen of dit samen met de klas doet of dat leerlingen het artikel zelfstandig en in stilte lezen.

Het artikel is te vinden in de bijlage.

<https://www.volkskrant.nl/kijkverder/v/2024/in-het-zwaarbeschoten-charkiv-gaat-het-onderwijs-ondergronds~v1019959/>

Bij dit artikel horen deze vragen:

- Wat vind je van deze reportage? Van de inhoud, maar ook hoe het geschreven is: de schrijfstijl?
- In de video heeft Tom verteld wat hij belangrijk vindt als correspondent. Wat zie je daarvan terug in deze reportage?
- Door welke elementen weet je dat Tom ook echt in Oekraïne is (en geen verslag doet vanuit Nederland over Oekraïne)?
- Kan je aan de hand van deze reportage uitleggen waarom het belangrijk is om als correspondent in het land zelf te zijn?
- Wat vinden jullie van de foto's? Heeft dit toegevoegde waarde? Waarom wel/niet?

Laat de leerlingen in hun groepje gezamenlijk deze vragen beantwoorden. Geef van tevoren aan dat iedere leerling in het groepje goed moet meedoen en moet opletten wat iedereen zegt,

want straks wijs je klassikaal per groepje één leerling per vraag aan die mag vertellen wat er in het groepje besproken is bij deze vraag.

Na 5 minuten ga je per vraag klassikaal alle groepjes langs. Als er ruimte voor is en de antwoorden verschillen van elkaar, dan kan je leerlingen nog laten discussiëren over de antwoorden.

Leerlingen lopen hand-in-hand door het ondergrondse gangenstelsel van de metro.

OPDRACHT 3

10 minuten

De stelling

Stelling:

Een correspondent neemt altijd de cultuur van het eigen land mee en zal daardoor altijd het nieuws met een gekleurde bril brengen. In het geval van Tom: een westerse journalist zal nooit objectief verslag kunnen doen over de gebeurtenissen in Rusland, omdat hij/zij een westerse bril op heeft.

Over de streep:

Trek een denkbeeldige streep door de klas (of een echte met tape). Leerlingen die het 100% eens zijn met de stelling gaan rechts op de streep staan en leerlingen die het totaal oneens zijn (0% eens) gaan links op de streep staan. In het midden mag (nog) niet.

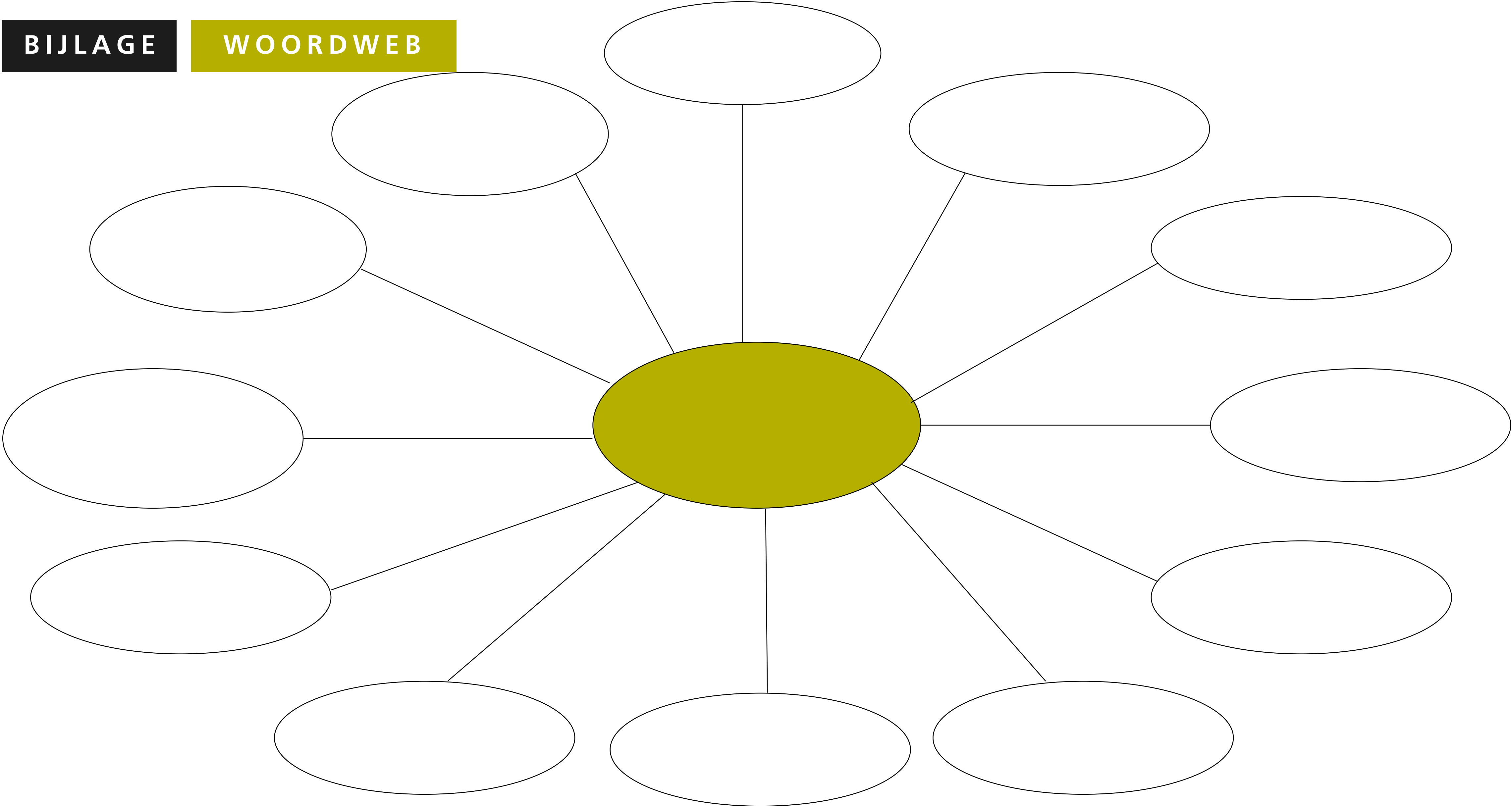
Geef leerlingen even de tijd om na te denken over argumenten waarom ze op de plek staan die ze gekozen hebben. Vervolgens geef je om en om leerlingen de beurt om met hun argumenten te komen waarom ze links of rechts staan. Met deze argumenten proberen ze de leerlingen die aan de andere kant staan te laten wisselen van kant. Wanneer iemand een nuance aanbrengt mag iedereen die dit goed vindt een stap naar het midden zetten.

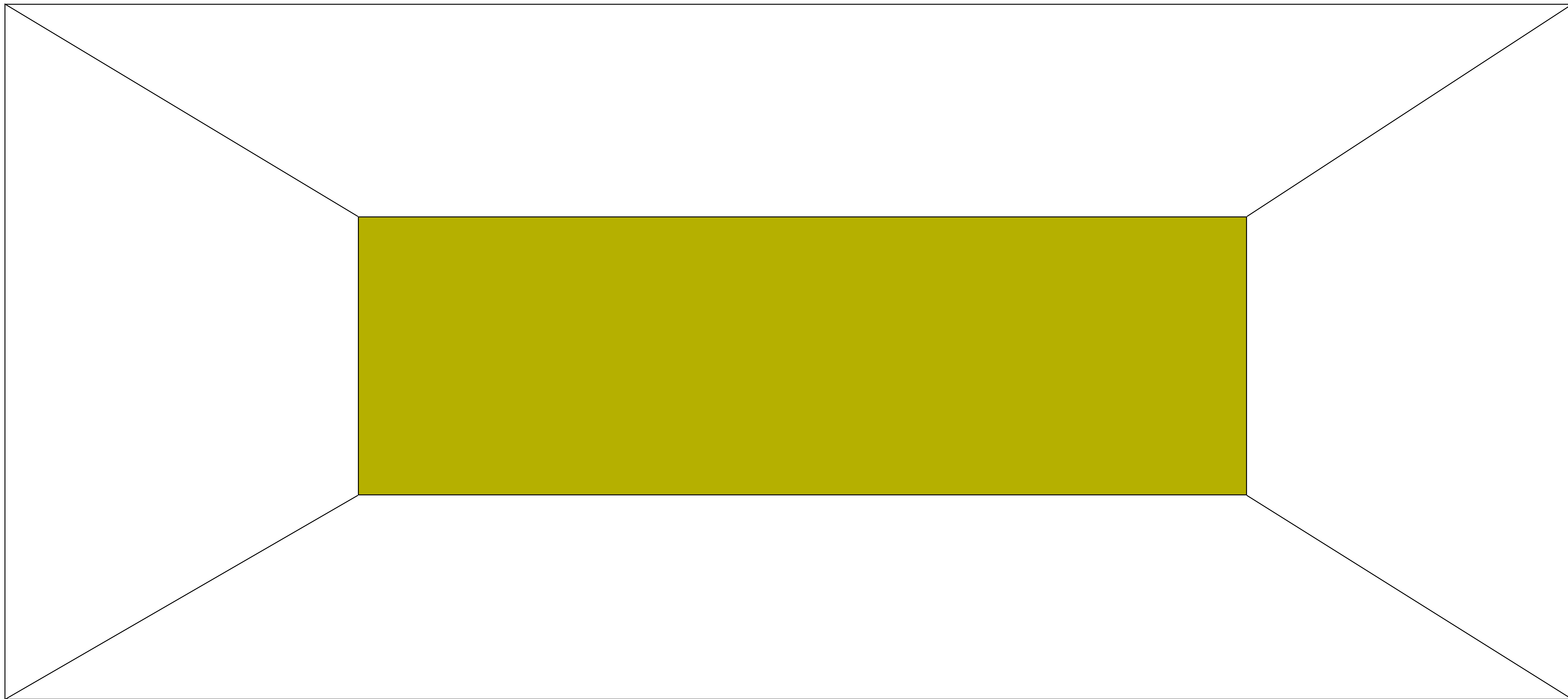
Hou vaart in het 'spel' en zorg ervoor dat iedereen een inbreng heeft. Leg uit aan de leerlingen dat de keuze voor of tegen een stelling vaak moeilijk kan zijn. Zeg dat het niet erg is om van gedachten te veranderen. Dat hoort bij nadenken.

ONEENS

EENS

REPORTAGE

In het zwaarbeschoten Charkiv gaat het onderwijs ondergronds

Door de aanhoudende Russische bombardementen ligt het klassikaal onderwijs in Charkiv al twee jaar stil. Daarom opende de gemeente in september de eerste klaslokalen in de metro, waar een ondergronds schoolnetwerk nu een veilige lesomgeving biedt aan 2.200 kinderen.

Door **Tom Vennink**
Fotografie **Daniel Rosenthal**
15 februari 2024, 05:00

Een leerkracht begeleidt kinderen naar het toilet en leerlingen dollen met de juf in hun ondergrondse school, die ooit de kale hal van een metrostation was.

De kinderen horen het luchtalarm niet. Ze zitten midden in hun ochtenddansje. Armen in de zij, rondje op de plaats en springen maar. De leerlingen van groep 1 uit de Saltivka-wijk in Charkiv gieren van de pret.

Hun leerkracht is wel op de hoogte van het gevaar. Ze ziet de waarschuwing voor Russische raketten binnenkomen op haar telefoon, maar laat niets merken en swingt mee met de kinderen tot de muziek is afgelopen. 'En nu gaan we letters schrijven.' Gejuich.

Ondanks aanhoudende Russische luchtaanvallen is er weer onderwijs in Charkiv. Het vindt plaats op de enige plek in de stad waar leerkrachten hun lessen niet hoeven te onderbreken voor Russische raketten en drones: diep onder de grond.

Een ondergrondse schooldag in de tweede stad van Oekraïne heeft apocalyptische trekken. 's Ochtends vroeg pikken rode schoolbussen leerlingen op in de deels zwartgeblakerde stad. De bussen rijden door straten met beschadigde huizen, langs vensters die zijn dichtgetimmerd met spaanplaten, tot ze halt houden op het centrale plein van de stad, voor het geraamte van het gebombardeerde provinciehuis. De deuren van de bus gaan open en kinderen in winterjassen komen hand-in-hand naar buiten, om onmiddellijk een tunnel in te gaan en uit het straatbeeld te verdwijnen.

Trillingen

Onder de grond lijkt de oorlog ver weg. In een tunnel van metrostation Oeniversytet staan lichtgroene tafeltjes opgesteld achter glazen scheidingswanden. De muren van marmer zijn beplakt met schaterlachende cijfers, vrolijke uilen en een boom met letters. De enige trillingen komen van de metrotreinen die onder de lokalen remmend tot stilstand komen en weer optrekken.

Aan een van de tafeltjes zit de 6-jarige Violetta zich het hoofd te breken.

Hoeveel is $2 + 5$?

En wat te denken van $10 - 7$?

Peinzend buigt ze zich over haar schrift.

Vanuit de schoolbus haasten kinderen zich de trappen van het metrostation af, waar ze veilig zijn voor Russische raketten en drones.

De hervatting van het onderwijs is de reden dat ze weer in Charkiv is. Haar ouders en grootouders besloten aan het einde van de afgelopen zomervakantie terug te keren naar de stad, na een vluchtelingenbestaan van anderhalf jaar. Met een ondergronds klaslokaal voor hun dochter durfden ze het wel weer aan in Charkiv.

'Ze gaat met plezier naar school', vertelt Violetta's grootmoeder Ljoedmila Petrivna, die haar kleindochter met de metro naar de les brengt - de veiligste optie, waar de helft van de leerlingen gebruik van maakt. Glimmend van trots: 'Ze heeft al vrienden gemaakt.'

Luchtaanvallen

Boven de grond ligt het klassikaal onderwijs al twee jaar stil in Charkiv. Ruim tweehonderd scholen en peuterspeelzalen in de stad zijn beschadigd door Russische luchtaanvallen, stelt de gemeente. Vier schoolgebouwen zijn volledig verwoest. Ook het kantoor van het lokale ministerie van Onderwijs is door Rusland met de grond gelijk gemaakt.

De aanhoudende luchtaanvallen geven geen hoop op een terugkeer naar de lokalen. Daarom opende de gemeente in september de eerste klaslokalen in de metro, destijds met plek voor duizend kinderen. Inmiddels is het ondergrondse schoolnetwerk verdubbeld en krijgen 2.200 kinderen er les in vijf metrostations.

Een leerkracht neemt met een knuffel afscheid van haar leerling bij de deur van een ondergrondse school in het metrostation Akademika Pavlova.

Dat is maar een fractie van alle kinderen in de stad. 90 procent krijgt online-onderwijs en wacht nog op een lokaal. De gemeente heeft plannen om in elke wijk een ondergrondse school te openen, maar worstelt met de logistiek en financiering.

‘Ik was zo blij als een kind toen ik gevraagd werd om onder de grond les te geven’, zegt Olena Kroetsjyna, een onderbouwleerkracht met 31 jaar ervaring. Ze moest haar dorp aan de grens met Rusland aan het begin van de invasie ontvluchten en gaf tot dit schooljaar alleen online les. Nu staat ze voor groep 1 uit de Kyiv-wijk, een van de zwaarstbeschoten wijken van de stad, en voelt ze zich ‘veilig’ en ‘gelukzalig’. ‘Kinderen zijn zo vrolijk en gedreven. Het is bijna hetzelfde als lesgeven boven de grond.’

Een groot voordeel van ondergronds lesgeven heeft te maken met akoestiek, zegt Kroetsjyna. ‘We horen de inslagen hier niet.’

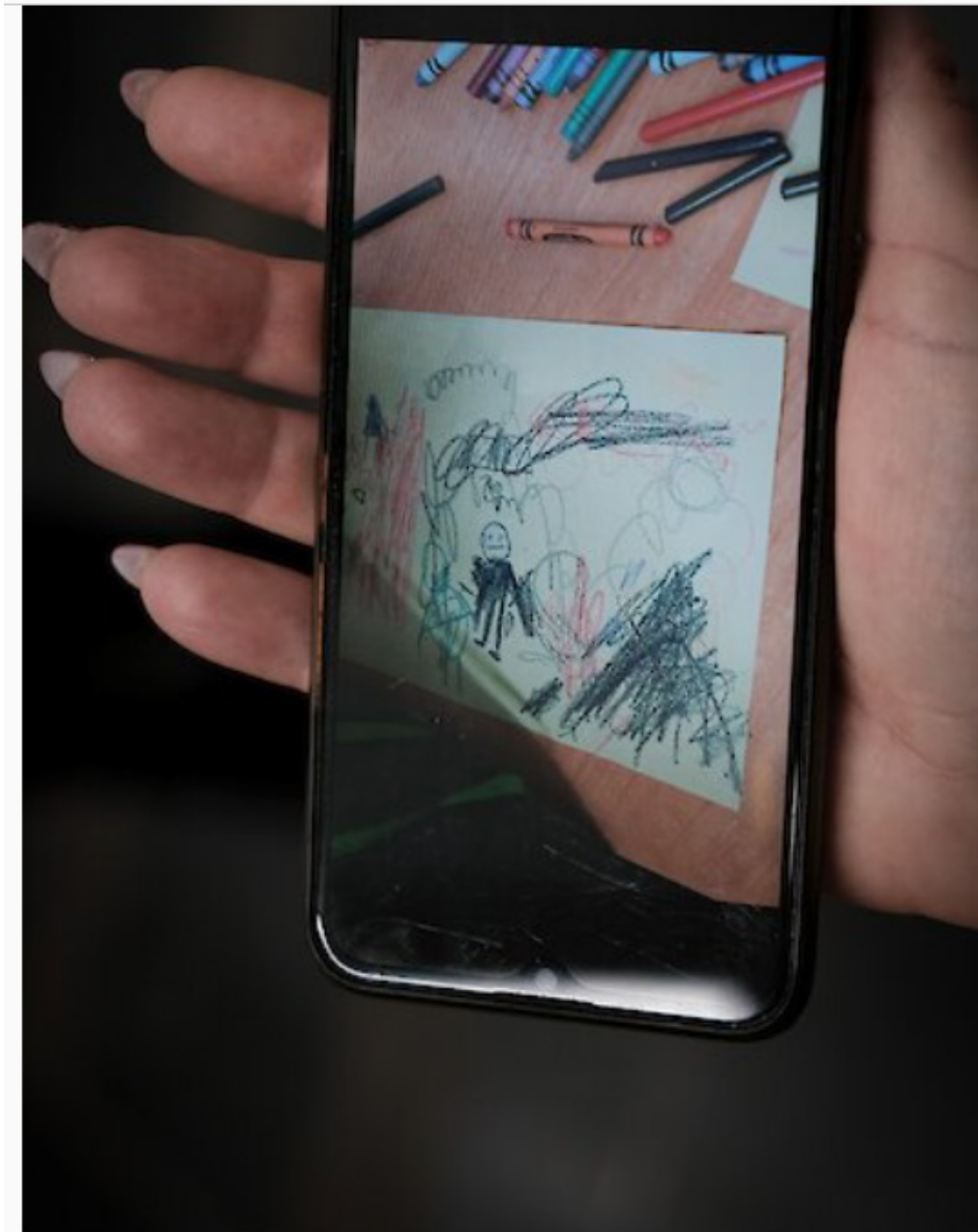
Leerlingen lopen hand-in-hand door het ondergrondse gangenstelsel van de metro.

Een aantal alinea's in het artikel over Russische luchtaanvallen is in deze kopie weggelaten.

Ochtenddansjes doen ook de kinderen in de ondergrondse scholen niet vergeten wat er boven de grond gebeurt. Na luchtaanvallen zitten ze gespannen achter hun tafels en duurt het uren voordat ze ontspannen, vertellen psychologen die in elke klas aanwezig zijn.

Psycholoog Natalia Kyselova laat op haar telefoon een tekening zien van een 8-jarige jongen, gemaakt na een zware nachtelijke luchtaanval eind december. Te zien is hoe een poppetje gebukt op de grond staat tussen zwarte en rode krassen en krullen uit de lucht. 'Daarna heeft hij de tekening verscheurd', zegt Kyselova.

De schooldag in de tunnel komt ten einde met een zoemer. Ljoedmila Petrivna, de grootmoeder van de 6-jarige Violetta, wacht tussen de ouders bij de metrotrappen op haar kleindochter. Zoals elke schooldag is ze een beetje gespannen om Violetta weer mee te nemen naar de stad boven de grond. Maar ze houdt de moed erin door te hopen op steun uit het buitenland en haar vertrouwen in het eigen leger, zegt ze. 'We vertellen onszelf graag dat onze stad niet bezet kan worden.'

Een tekening van de oorlog, gemaakt door een jongen van 8.

OVER DE MAKERS

Tom Vennink schrijft voor *de Volkskrant* over Rusland, Oekraïne, Belarus, de Kaukasus en Centraal-Azië. Hij reist geregeld naar het oorlogsgebied in Oekraïne. Eerder was hij correspondent in Moskou.

Daniel Rosenthal werkt sinds 2003 als fotograaf voor de *Volkskrant*. Hij is gespecialiseerd in reportage- en documentairefotografie waarbij hij zich richt op de mens. Sinds het uitbreken van de oorlog in Oekraïne reist hij geregeld naar het oorlogsgebied.

Wat doet een correspondent? (Deel 1: Tom Vennink) is een uitgave van Nieuws in de klas.
De opdrachten zijn bestemd voor scholieren in de onderbouw van het VO.

© Nieuws in de klas, Amsterdam
Uitgave Wat is het nieuws?

Samenstelling en redactie: Anne de Vroomen

Het kopiëren van delen ten behoeve van het gebruik door leerlingen is onbeperkt toegestaan. Het kopiëren van enig onderdeel ten behoeve van elk ander gebruik is alleen toegestaan na schriftelijk verkregen toestemming van de uitgever.

e info@nieuwsindeklas.nl
w www.nieuwsindeklas.nl